אמרי שפר — ליקוטים

מהרב הק' כו' מו"ה ארי' ליבוש האבד"ק לאנצהוט וקעשינוב זצוק"ל בפ' תרומה בפסוק דבר אל בנ"י ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי. ע"ד שפי' הכתוב (מלאכי ב') כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא. ודרשו חז"ל אם הרב דומה למלאך כו' תורה יבקשו מפיהו ואם לאו אל יבקשו מפיהו ואמרנו פי' אם הרב כבר מוחזק אצלך לצדיק אמת ממש כמו מלאך ה' אזי תורה יבקשו מפיהו היינו כל מה שיצא מפיו תדע שהכל הוא תורה אפי' אם תשמע ממנו דברים פשוטים שיהי' נראה לך שאין בהם דברי תורה רק שיחות חולין תדע בבירור שאינם ח"ו דברים רקים רק הכל דברי תורה כדחז"ל שיחות חולין של ת"ח צריכין לימוד אולם אם עדיין הרב הזה אין מוחזק אצלך לצדיק כזה אם תשמע ממנו דברי תורה תקבל ממנו ובאם תשמע ממנו דברים פשוטים אל תאמן שיש גם בזה ד"ת. וזה פירוש הכתוב שהקב"ה אמר אל משרע"ה דבר אל בנ"י וכל מה שתדבר יהי' מה שיהי' יקחו מדבריך הקדושים תורה. כמו שמפרש בעל הטורים תרומ"ה תורה שניתנה למ' יום. ומאת כל איש. היינו מאנשים שאינם במדרגה גדולה כמוך. אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי. פי' אם ידבנו לבו ויבין וישכיל שאומר תורה יקחו אותה ובאם לאו לא יקחו:

בפסוק (מלאכי א) משא דבר ה' אל ישראל ביד מלאכי אהבתי אתכם אמר ה' יגו' הלא אח עשו ליעקב וגו' ואוהב את יעקב ואת עשו שנאתי וגו'. ידוע שבכל מקום שנאמר בלשון משא הי' ח"ו חזות קשה וקשה מפ"מ כתיב כאן הלשון משא שכפי הנראה הי' נבואה טובה על ישראל. והענין שגם הנבואה הזאת היתה למשא כבד על הנביא שאהבתינו מהקב"ה אינו מצדנו רק מצד השגחתו עלינו נגד מעשה בני עשו.

(במס' קידושין פ"ב ב') תניא רבי אומר אין לך אומנות שעוברת מן העולם אשרי מי שרואה את הוריו באומנות מעולה אוי לו למי שרואה את הוריו באומנות פגומה. יש לדקדק לשון הוריו. והענין מבואר שאם בא לאדם ח"ו בהזדמנות חטא הידוע ר"ל הסגולה לזה לצייר דש"א כאז"ל ע"פ ויבא יוסף לעשות מלאכתו. ואיתא בשם האר"י ז"ל אשר אם בא אדם לאיזה מקום בלימוד התורה שאינו יכול להבין ג"כ הוא טוב לצייר דש"א. ובזה מה נעים דברי חז"ל אשרי מי שרואה את הוריו באומנות מעולה היינו בשעת לימוד התורה אוי למי שרואה את הוריו באומנות פגומה היינו ע"ד ויבא לעשות מלאכתו והבן: ע"כ בשם הנ"ל:

מהרב הק' כו' מוהריע"צ מלובלין זצוק"ל. בפסוק (תהלים ס"ח) קדקד שעיר מתהלך באשמיו. פי' מי שהולך בשערות גדולות בראשו ואינו מגלח א"ע הוא סימן על עונותיו שהוא בעל עבירה:

בפסוק (משלי ל"א) ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה. יר' שקימת חצות הוא סגולה לפרנסה:

כל בי עשרה שכינתא שרי'. פי' כביכול השכינה שרי' על ידיהם כמו שרי ואסר: ע"כ בשם הנ"ל:

מהרב הק' כו' מהרצ"ה הכהן מרומנאב זצוק"ל. בפסוק (בראשי' י"ט) אל נא אחי תרעו. פי' אם רואה אדם שאינו יכול להתפלל. נא לשון בקשה. העצה לזה יתחבר עצמו לאחים ורעים ויכלול עצמו עמהם. ע"כ:

מהרב הק' וכו' מו"ה ארי' ליבוש האבד"ק ווישניצא זצוק"ל. בפסוק (מלאכי ג') אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע וגו'. פי' כשיהי' אצל כל אחד ואחד בעיניו חבירו גדול ממנו דהיינו שימצא תמיד חסרונות בעצמו ומעלות בחבירו ויכנה תמיד לחבירו בשם יראי שמים. אז ויקשב ה' וישמע וגו':

אחז"ל חמין במוצאי שבת הוא מלוגמא. והוא ג"כ סגולה למרה שחורה ר"ל. כדכתיב (תהלים קמז) ומחבש לעצבותם מחב"ש ר"ת חמין במוצאי שבת מלוגמא לעצבותם רפואה על עצבות ר"ל. ע"כ בשם הנ"ל:

מהרב הק' כו' מו"ה אלימלך מרודניק זצוק"ל בפסוק (דברים כ"ז) וכתבת על האבנים את כל דברי התורה הזאת באר היטב. היינו שהבוב"ה ברו"ח הי' מצוה למשה רבינו ע"ה שבעת כתיבת דברי תורה היינו דברי תוכחות יכתוב באופן זה באר הית"ב שיהי' כח בהעוסקים בהתורה לפרש אותם לטוב וגם התרגום על תי' באר היטב הוא פרש יאות:

בפסוק (דברים כ"ח) והיית ממשש בצהרים כאשר ימשש העור באפילה ולא תצליח את דרכיך והיית אך עשוק וגזול כל הימים ואין מושיע. היינו שהתוה"ק מלמד אותנו שאפי' מי שהוא עושה מצות ומעש"ט כל היום יהי' ממשש תמיד במצותיו אם עשה אותם בשלימות כהלכתו כמו אדם שעושה תשובה על עבירות גדולות בודאי לבו מתמרמר מאוד כמו כן יתמרמר על שלא עשה בשלימות. וזפה"כ והיית ממשש בצהרים. צהרים הוא מכונה למצות כדכתי' מצות ה' ברה וגו' וימשש תמיד במצותיו כאשר ימשש העור באפילה היינו הבעל עבירה בעבירות שעשה, ומדמה הבעל עבירה לעור שהולך באפילה. ולא תצליח וגו'. היינו שידמה לך בעיניך שאין לך שום הצלחה בדרכי השי"ת. והית אך עשוק וגזול שידמה לך שרק עשוק וגזול אתה כל היום ממצות ומעש"ט ואין מושיע. היינו מתוך שתהי' תמיר בבחינ' אין כנ"ל זאת יהי' לך למושיע. ע"כ:

מהרב הק' וכו' מו"ה יוסף רוד מק"ק אלייק זצוק"ל. בפסוק (דברים ח') שמלתך לא בלתה מעליך ורגלך לא בצקה וגו' ויש להבין מה זה השבח והטובה. וי"ל ע"ד אחז"ל במס' ברכות הני מאני דרבנן דבלו מחופיא דידהו וכו' והטעם כי רצונם תמיד להידבק בהקדושה וביציאת בנ"י ממצרים הי' ה' בעזרת ישראל שלא היה אז שום אחווה להסט"א בבני ישראל עם קדושו והתורה מספרת לנו מגודל השמירה שהי' לנו אז. ע"כ:

מהרב הק' וכו' מו"ה שלמה מקארלין זצוק"ל בפסוק (בראשי' כ"ד) ויאמר עבד אברהם אנכי, פי' העברות של אברהם הוא אנכי שהוא מגלה אלקותו ואדנותו ית"ש. שאנכי הוא פסוק ראשון של עשרת הדברות זאת היתה עבודתו כל ימי חייו ועבדו נאמן ביתו שהי' רגיל לשמוע ממנו רק טוב כשבא לאיזה מקום ג"כ הי' מספר תיכף מזה:

בפסוק (דברי' י"א) ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה. ידוע שכל המצות שאדם עושה אוכל פירותיהם בעוה"ז והקרן קיימת לו לעוה"ב, והפירות נקראים בשם ברכה כי באו לאדם בתורת ריוח חוץ מהקרן. וזפה"כ ראה שכל המצות אשר אני נותן לכם אזי אני נותן שכרם היום היינו בעוה"ז ברכה היינו הפירות וקלל"ה נוטריקון "והקרן "קיימת "לו "לעולם "הבא.

בפסוק (תהלים כ"ב) יחלקו בגדי להם ועל לבושי יפילו גורל. ידוע שמכל מצוה שארם עושה נעשה לבוש לנשמתו. ולהיפוך ח"ו ג"כ אם הוא עושה עבירה הוא עושה לו ג"כ לבוש. אבל החילוק הוא מה שהוא עושה לו ממצוה הוא נקרא לבוש כדברי חז"ל מפ"מ נקרא לבוש נוטריקון לא בוש שאינו מגיע לו שום בושה וכלימה ח"ו מדבר הזה. ולהיפוך מה שהוא עושה לו מהעבירה ח"ו נקרא בשם בגד לשון בגידה. וידוע ג"כ דרך רשעים אם הם רואים לפעמים איזה נדנוד עבירה ח"ו מאיש צדיק אומרים אם איש צדיק עושה כן מכש"כ המה שמותר להם לעשות מה שלבם חפץ ר"ל. ואם רואים מהצדיק שעושה רצון קונו מצות ומעש"ט הם דנים אותו ג"כ לחוב ואומרים

בודאי אינו עושה זאת רק לגאוה וכדומה. וזה מאמר דהע"ה יחלקו בגדי להם. היינו אם הם רואים ממני ח"ו איזה נדנוד עבירה ח"ו אזי תכף חולקים הדבר להם. ועל לבושי יפילו גורל. היינו באם הם רואים ממני שאני עושה מצוה הנעשה מזה לבוש לנשמתי המה מטילים גורל אם אני עושה זאת לשם מצות הבורא. או לאיזה כונה אחרת ח"ו:

תהלים ר"ת "לא "תקפוץ "ידך "מאחיך "האביון. ומה שאיתא בשל"ה הק' לומר תהלים קודם התפילה יש בזה ג"כ כוונה ליתן צדקה קורם התפילה. ע"ד ד"א יהיב פרוטה לעני והדר מצלי. ע"כ:

מהרב הק' וכו' מו"ה ישראל מרוזי'ן זצוק"ל. ע"פ (ישעי' נ"ה) כי לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי. פי' הקב"ה מבקש זאת מעמו ישראל ראו כי לא. אם אינו כן, מחשבותי. היינו אפילו בשעה שאתם עוסקים במחשבות שלי היינו בשעת התפילה ולימוד תורה אזי מחשבותיכם גם אז אתם מחשבים מחשבותיכם. ולא. ולמה לא יהי' עכ"פ אשר גם בשעה שאתם הולכים בדרכיכם. תזכרו דרכי וזהו דרכיכם דרכי. ע"כ:

השמטה לספר שפתי צדיקים על תנ"ך שהדפסתי

פ' וירא

בפסוק וירא אליו ד' וגו'. נראה דבא הכתוב להודיענו גודל מעלת המצוה של מילה שבפרשה הקודם מסיים ואברהם בן מאת שנה בהמולו כו' וכבר ידוע כי טעם המילה לכרות הערלה המכסה על הברית קודש שהוא דוגמא לעולמות העליונים הקדושים שהקליפה מכסה בעו"ה מלהנות מקדושתם, וכשנחתך הערלה נתגלה הברית שהוא רק טוב בלי שום תערובות ולכן אנו אומרים אחר המילה הודו לד' כי טוב כי לעולם חסדו לפי שאז מתגלה אל הילד טובות הבורא ית' ואלהותו שהם רחמים וחסדים גמורים המרומז בשם הוי' ית'. ולכן מתחיל פרשה זאת וירא אליו ד' ר"ל תיכף אחר המילה נתגלה אליו אלהותו ית' ולכך נכתב וירא אליו ולא נאמר וירא ד' אל אברם לפי דקאי על אברם הנאמר למעלה ועליו נאמר וירא אליו ד' שהוא ר"ת טוב בגימ' היינו שנתגלה אליו הטוב המרומז בשם הוי' ב"ה. וידוע שבהתגלות שם הוי' ב"ה נמתקים פ"ר דינים של מ"נ צפ"ך ע"י אות א כמ"ש לעיל בסוד ואד יעלה מן הארץ וממילא נעשה היחוד של הוי' אד"נ כידוע וז"ש באלני ממרא כי אלני גימ' הוי' אד"ני וממרא גימ' פ"ר א'. ועוד בא למדרגה יותר גבוה והוא יושב פתח האוהל כו' כי ידוע שמידת עתיק מכונה בשם הוא לשון נסתר לפי שהוא נעלם ונסתר מכל רעיון עיין בכתבי הר"י על פסוק אתה הוא ד' כו' וזה מרומז ג"כ בתיבת יושב השייך לעתיק כמ"ש ועתיק יומין יתיב והוא פתח האהל למעלה ופתח א"ס ב"ה ד"ל מרוב קדושתו השיג כל זה לפי שנתחמם ונתגבר אצלו מדתו מידת החסד לאברהם הנק' יום כמ"ש יומם יצוה ד' חסדו ועי"ז השיג בעין שכלו הק' וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו. ר"ל שראה והבין איך השלשה ספירות חב"ד הם נצבים עליו היינו על מידת החסד להשפיע עליו מאורם הקדוש וירא וירץ לקראתם מפתח האוהל וישתחו ארצה. ר"ל מחמת גודל תשוקתו ואהבתו במה שהשיג את כל האורות האלה הי' ממהר להורידה השפעה העליונה מעתיק הנק' פתח האהל כנ"ל לכל הספי' הקדושי' עד ארץ החיים שהוא מידת מלכו"ת הק' ונעשה יחוד בכל העולמות העליונים. ואחר שהשיג כל הנ"ל ובא לדביקות ולתענוג גדול עלה מורא על ראשו שלא יאבד ח"ו מדת היראה ולא יטה ח"ו מדרך האמת מחמת גודל השמחה והחדוה שבלבו והתחיל להתפלל ואמר אדני אל נא תעבור מעל עבדך. ר"ל בבקשה ממך שאל תפרוש ממני לעולם רק שנהי' דבוק בך לעולם אני וזרעי וז"ז עד עולם. ואחר שתקן בתפילתו גם זאת שלא ימושו התורה והמצות מפיו ומפי זרעו ומפי זרע זרעו עד עולם שוב עלה מורא על ראשו אולי יתרשלו בניו בעבודת הבורא שלא יהא חביב עליהם ח"ו לקיים מצות הבורא ית' באהבה ובזריזות לפי שירגילו בהם בכל יום ויהא בעיניהם כדיוטגמא ישינה שאדם רגיל בו ובאמת לא כן הוא רק צריך אדם לעסוק בתורה כדי שימצא בכל עת טעמים חדשים כמשחז"ל בכל יום יהו בעיניך כחדשים והי' אם שמוע בישן תשמע בחדש לכך ציוה את בניו ואת ביתו אחריו ואמר יוקח נא מעט מים ורחצו רגליכם. ר"ל ע"י שתתעסקו בתורה הנמשלה למים תרחצו את הרגילות מעליכם. והשענו תחת העץ ר"ל תסמכו ותבטחו בתורה הקדושה הנקרא עץ חיים שבודאי דדיה ירווך בכל עת ובה תמצא תמיד חידושים הנחמדים מזהב ומתוקים מדבש. ע"כ בשם ש"ב הרב הק' מאפטא:

בפסוק ויטע אשל בבאר שבע כו'. לפי ששמעתי מעשה רב על פסוק זה מפי זקנים בהיותי בק"ק מעזיבעז אצל ש"ב הרב הק' המפורסם מו' אברהם יהושע העשיל זללה"ה אבד"ק אפטא ואמרתי אציגה פה למען ידעו בני ישראל גודל מעלות התורה הק'. שפעם א' נסע לדרך משם הרב הק' המפורסם אב"ד מצדילקוב זללה"ה נכד הרב הק' איש אלקים מו"ה ישראל בעש"ט זללה"ה ובעת ערב בא למלון אל איש עשיר נגיד ונכבד בעל צדקה ומכניס אורח גדול. ויצא לנגדו ושמח לקראתו והכניס אותו לביתו בכבוד גדול ובכל האופנים האפשר לעשות לאיש קדוש כזה. ואחר סעודת ערב הלך הרב לבית משכבו והלך הבעל הבית אחריו ואמר לו אדמו"ר בקשה אחת יש לי אליו היות שזה כמה וכמה שנים אשר אני יושב בכפר הזה ות"ל אני מצליח בכל עסקי שיש לי עושר ונכסים ובנים בנחת ובכבוד גדול כיד ד' הטובה עלי. אך העיקר חסר שאין לי מנוחה אפילו שנה אחת בלא שריפת אש פעם הגורן פעם בית הי"ש. פעם הרפת בקר לא ידעתי מה זה ועל מה זה ע"כ בקשתי מאדמו"ר שיתפלל עבורי שיסיר השי"ת מעלי המכשלה זאת. ושתק הרב ולא אמר לו דבר רק ציוה למשרתו שיקום בבוקר ויאסור את רכבו כי צריך להיות על תפילת שחרית בעיר הקרובה לשם ערך מיל או יותר. וכן עשה שהשכים בבוקר ונסע לדרכו ותיכף כשיצא מן הכפר טעה בעל העגלה בדרך ובא בזמן התפילה אל כפר אשר באכסניא יושב משומד וכל הבית מלא ערלים שיכורים אשר בלתי אפשר להזכיר שם שום דיבור של קדושה. מיד אמר הרב למשרתו מהר קח לך סוס א' ורכוב חיש מהר אל הכפר שהיינו שם בלילה והביא לי את הבעל הבית שהיינו אצלו וכשבא לפניו שאל אותו בזה"ל אהו' פ' שמעתי אומרים עליך שאתה מכניס אורח גדול ע"כ בבקשה ממך אמור לי איך אתה נוהג עם האורחים הבאים אליך. והשיב מה להתנהג תיכף בבואו לביתי אני מקבל אותו בסבר פנים יפות ונותן לו י"ש לשתות ואח"כ לאכול ואם הוא מקבל אני נותן לו נדבה הכל לפי מה שהוא אדם ולפי חשיבותו. שאל אותו הרב ועוד מה אתה עושה והשיב איני יודע מה לעשות עוד. אמר לו הרב השמת לבך לקיים מצות לוי' כשיוצא מביתך תלך אחריו ללוותו ולהעמידו על דרך הטוב שיבא למחוז חפצו לשלום. והשיב לו יאמין אדמו"ר שלא ידעתי מזה שיש חיוב בדבר בפרט שעפ"י רוב אני טרוד בעסקים ולבי בל עמי להשגיח על זה. מיד אמר לו הרב עתה דע אהובי בני שבשביל כך בא עליך שריפה בכל שנה לפי שזאת המדה הי' מדתו של אברהם אבינו ע"ה שהוא הי' מכניס אורח גדול כמ"ש ויטע אשל בבאר שבע ודרשו חז"ל נוטריקון אכילה שתי' לוי' ואם אתה מחסר את האות למ"ד מן תיבת אשל שאין אתה מקיים מצות לוי' נשאר אצלך אותיות א"ש וזה גורם לך שריפת אש. ע"כ מעתה קבל עליך להזהר תמיד במצות לוי' ותנצל תמיד ממדורת עצים ואש. הבט נא וראה שאם היית הולך עמי ללוותי ולהראות לי הדרך הנכון כבר הייתי בא אל העיר הזאת להתפלל בציבור אך בעוזה"י אין זה מכשול לפני איש כמוני שיש לי ת"ל מרכבה הגונה ובקל אוכל לבא לשם קודם שיעבור זמן תפילה אבל מה יעשה איש אחר שהולך ברגליו או שאין לו מרכבה כזאת הוא מבטל תפילה שחרית והמכשלה זאת תחת ידך לתקן ע"י מצות לוי' מיד קיבל אותו איש על עצמו באלה ובשבועה שיהא לו זאת חק ולא יעבור ומאז לא הי' לו עוד שום שריפת אש בכל גבולו ע"כ וקרוב לענין זה שמעתי שם עוד סיפור מעשה מהרב הקדוש המפורסם מוהר"ל אב"ד דק"ק בארדיטשוב זללה"ה שבא למלון א' וביקש ממנו הבעל הבית שיתן לו עצה אודות השורים שיש לו היזק רב בכל שנה כשמעמיד שורים על השטאל כדרך שורפי י"ש אזי הם נופלים פגרים מתים לא נשאר מהם עד אחד וכן מדי שנה בשנה והשיב לו הרב אין לך לעשות שום דבר רק תיסע תיכף להעיר אל הסופר ותן לו לבדוק את התפילין שלך. ויהי בבוקר וישכם וילך להעיר עם התפילין ותיכף כשפתח הסופר את הבתים והוציא פרשת קדש לי כו' מצא חסר אות א' מן תיבת שאור והי' כתוב ולא יראה לך שור בכל גבולך. מיד קנה לעצמו תפילין כשרים ומאז לא הי' לו עוד שום מכשול בשורים ע"כ. (ע"כ השמטה).